



ukeblikk **BÆREKRAFT:** Dette bildet finner du ikke garantert ikke i Rio de Janeiros turistbrosjyrer. På fyllingen i Jardim Gramacho samler de fattige inn materialer som kan gjenvinnes. Nå mister de denne muligheten. Før FNs konferanse om bærekraftig utvikling i Rio denne uken, har myndighetene bestemt seg for å stenge den 36 år gamle landbaserte bossfyllingen for godt.

FOTO: SERGIO MORAES, REUTERS

Pappaperm smitter

Dersom EUs mål er å få flere til å ta pappaperm, vil de trolig lykkes ved å kopiere Norges ordning. Ikke minst er det effektivt å få sjefen til å gå foran med et godt eksempel.

LA OSS TENKE OSS at EU-kommisjonen vurderer en ny fødselspermisjonsordning for fedre. Bakgrunnen for oppgaven er at i de fleste europeiske land tar omtrent ingen fedre fødselspermisjon. Dette på tross av at de aller fleste land har fødselspermisjon som mor og far i noen grad kan dele mellom seg. Parene velger å la mor ta ut all permisjonen.

Det er spesielt to forhold Kommisjonen er opptatt av ved utforming av den nye pappapermordningen.

■ For det første må familiene få sterke økonomiske insentiver til å la far ta ut deler av permisjonsordningen. Hvis kostnaden ved å la far være borte fra jobben blir for store, for eksempel fordi far tjener mer enn mor, vil parene sannsynligvis fortsette å la mor ta ut permisjonen.

■ For det andre må eventuelle stigma knyttet til at far tar fødselspermisjon, brytes ned. For eksempel kan det være at arbeidsgiver eller kolleger ser ned på en fordi man velger å være hjemme, eller venner og familie ser ned på en fordi man gjør mors arbeid.

SLIKE STIGMA kan brytes ned gjennom smitteeffekter ved at spesielle grupper av fedre, som er sannsynlige rollemodeller, begynner å ta permisjon. Slik kan de videreføre informasjon om hvordan firmaet reagerer når man tar permisjon og signalisere at det er greit å være hjemme med barn og dermed bidra til å endre normene.

Noen av foregangslandene er Norge og Sverige der så mange som 80 prosent av fedre tar permisjon. Kommisjonen er derfor interessert i å se på erfaringer knyttet til Norges introduksjon av fedrekvoten i 1993.

I en artikkel med Magne Mogstad og Gordon Dahl ser jeg på uttak av pappapermisjon rett etter reformen 1. april 1993 og særlig hvordan pappaperm deretter smittet til kolleger, familie, naboer og venner. Rett etter reformen hoppet andelen fedre som tar permisjon fra 3 prosent til 40 prosent og siden det har andelen fortsatt å stige.

DEN DIREKTE EFFEKTEN av reformen var derfor stor og det ser ut til at fire uker med eksklusiv fedrekvote og full lønnskompensasjon kan gi sterke nok insentiver til å få flere fedre til å ta permisjon. De økonomiske insentivene kan imidlertid ikke alene forklare hvorfor opptaket har fortsatt å øke mot dagens 80 prosent.

Mye tyder på at smitteeffekter kan forklare store deler av økningen i årene etter reformen. For å se nærmere på disse effektene sammenligner vi først fedre som fikk barn i dagene før reformen trådte i kraft og dermed ikke hadde rett på fire uker pappaperm, med fedre som fikk barn i dagene etter reformen trådte i kraft og dermed hadde rett på fire uker. Siden det er tilfeldig om barnet er født i slutten av mars eller begynnelsen

av april er alt annet enn rettigheten til pappaperm den samme.

VI SER SÅ PÅ hvordan mannlige kolleger og brødre til de to gruppene fedre tar pappaperm når de på et senere tidspunkt får barn. Vi finner at fedre som hadde en mannlig kollega som fikk barn

rett etter reformen, tar mer pappaperm. Av fedrene som hadde en mannlig kollega som fikk barn rett før reformen, tok 67 prosent fødselspermisjon, mens 78 prosent av fedrene som hadde

en mannlig kollega som fikk barn rett etter reformen, tok fødselspermisjon. Vi finner også lignende effekter for brødre.

Et annet naturlig spørsmål er om pappaperm også smitter i nabolag eller mellom far og svigerbror. Vi

finner ingen smitteeffekter for disse gruppene. Man er typisk nærmere broren sin enn svigerbroren eller naboen. Man ser også oftere kollegene sine. Dette tyder på at sterke bånd og hyppig kontakt er viktig for smitteeffektene.

HVIS STERKE BÅND er viktig, burde vi også se sterkere effekter for grupper i firmaene som har høyere sannsynlighet for å være venner. Vi finner sterke effekter for dem som startet i firmaet på omtrent samme tidspunkt og dermed er mer sannsynlige venner. Vi finner også sterkere effekter i mindre firmaer, hvor man ofte jobber tettere sammen.

I tillegg finner vi at mannlige sjef er aller viktigst, smitteeffekten dobles hvis en kun ser på fedre som hadde en sjef som ble påvirket av reformen. Når sjefen tar permisjon, signaliserer han at det er greit at andre ansatte tar det.

Smitteeffektene av fedrekvoten, spesielt blant brødre og kolleger, har vært meget viktig for å forklare at mange flere fedre i Norge i dag tar permisjon. Hvis EU-kommisjonens mål er å få fedre til å ta permisjon, kan de med stor sannsynlighet få suksess ved å kopiere den norske reformen. En mulighet er å spesielt fokusere på at viktige grupper som sjefen begynner å ta permisjon.

« Når sjefen tar permisjon, signaliserer han at det er greit at andre ansatte gjør det

økonomi på søndag

Dagens gjesteskribent er **Katrine Løken**. Hun er forsker ved institutt for økonomi på UiB.



Thorstein Selvik

Siren Sundland

Ola Grytten

Janne Vangen Solheim

Gunnar Torgersen

Katrine Løken